SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

3-son (4- jild)
2024

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V4I3Y2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 3 (4) - 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймахамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалохонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, "Tashkent International University of Education" халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Рахман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич - юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна - педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васила Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Карамаддиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович –сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич –сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Hamroyev Asliddin Umed oʻgʻli
"GULSHANUL MULUK" ("SHOHLAR GULSHANI") ASARI – MANGʻITLAR HUKMRONLIGI DAVRI MUARRIXLIGI NAMUNASI 13-18

Bazarbayeva Shohsanam Muratovna
SIRDARYO VILOYATIDA VETERINARIYA SOHASIGA OID ISLOHOTLAR (XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARI) 19-23

Asadova Dilnoza Innatovna
OʻZBEKISTONDA RAQS SAN'ATI SOHASIDA KADLAR TAYYORLASH MASALASI TARIXI VA BUGUNI 24-28

Ҳайитов Умед Яҳёевич
ЎЗБЕКИСТОН ССР МУВАҚҚАТ ИНҚИЛОБИЙ ҚЎМИТАСИ (МАРКАЗИЙ РЕВКОМ)НИНГ ТАШКИЛ ТОПИШИ ВА ФАОЛИЯТИ 29-34

Омонова Сарвиноз Ориф қизи
ЎЗБЕКИСТОНДА СОВЕТ ДАВРИДА ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТНИНГ ҲОЛАТИ... 35-42

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Алимханова Нигора Алимхановна
ТОВАР-МОДДИЙ ЗАХИРАЛАР АУДИТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ 43-52

Mahmudova Dilafruz Hasanovna
KORPORATIV BOSHQARUVNING AYRIM NAZARIY JIHATLARI 53-60

Toxirov Akbarxon Toirxon o'g'li
SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY XAVFSIZLIKNING EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH 61-69

Мехмоналиев Улугбек Эркинжон угли
СУЩНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИИ СЛУЖБЫ ВНУТРЕННЕГО АУДИТА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ . 70-75

Паязов Мурод Максудович
"ЎЗБЕКИСТОН ТЕМИР ЙЎЛЛАРИ" АЖДА ТРАНСФОРМАЦИЯЛАШ ЖАРАЁНЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШ МЕТОДИКАСИ 76-86

Шадибекова Дилдор Абдурахмановна
ЛОГИСТИЧЕСКИЙ РЫНОК УЗБЕКИСТАНА И ПРОБЛЕМЫ ЕГО РАЗВИТИЯ 87-92

Malikova Dilrabo, Khudoiberdieva Maftunabonu
INNOVATIVE HR MANAGEMENT: NECESSITY AND METHODS OF APPLICATION 93-99

Мамажонова Одинахон Алишер қизи
КОРХОНАЛАР БОШҚАРУВИДА ИННОВАЦИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ЖАРАЁНЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ 100-106

Nozimov Eldor Anvarovich
ELEKTRON TIJORATNI RIVOJLANISHDA OʻZBEKISTON VA XORIJIY DAVLATLARNING OʻRNI 107-115

Буранова Жазира Эрғаш қизи
ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ НА ИНКЛЮЗИВНЫЙ РОСТ ГОСУДАРСТВА 116-120

Худойназаров Фахритдин Хаитович
КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ ИҚТИСОДИЙ АҲАМИЯТИ 121-127

Бахтиёров Бобур Баходир ўғли
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ РЕСУРСЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ВА БАНК ЛИКВИДЛИЛИГИНИ БОШҚАРИШНИНГ МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ 128-136

Isomitdinova Gulbaxor Kurbonaliyevna
O‘ZBEKISTON SHAROITIDA INVESTITSIYA RISKLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH 137-145

Yuldashev Shadiyor Shuxrat o'g'li
OLIY TA'LIM O'QUV JARAYONLARIDA ZAMONAVIY VEB TEXNOLOGIYALARI INTEGRATSIYASI 146-150

Baxtiyorov Asrorbek Azizjon o‘g‘li
TIJORAT BANKINING KREDIT SIYOSATI ASOSLARI, UNING IQTISODIY MOHIYATI 151-159

Saidov Shohruh Mirzo
SOCIO-ECONOMIC ANALYSIS OF CONDITIONS OF DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS 160-169

Kunduzova Kumrixon Ibragimovna
IQTISODIY RIVOJLANISHNING HOZIRGI BOSQICHIDA XO‘JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLAR FAOLIYATIDAGI JORIY AKTIVLAR TUSHUNCHASI VA UNING O‘RNI 170-177

Inomjon Matkarimov
AGROKIMYO BIOKIMYO XIZMATLARI IJTIMOIY IQTISODIY SAMARADORLIGINI TA’MINLASHNING SWOT TAHLILI 178-183

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

G‘aybullayev Otabek Mixammadiyevich
JAMIYATDA ESTETIK MADANIYAT RIVOJLANISHINING FALSAFIY ASOSLARI 184-189

Masharipova Gularam Kamilovna
MAHMUD IBN MUHAMMAD IBN UMAR AL-CHAG‘MINIYNING «AL-MULAXXAS FI-L-HAY’A» RISOLASINING NUSXALARI VA QOZIZODA RUMIYNING SHARHI 190-198

Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна
ФИЛОСОФСКИЕ ВЗГЛЯДЫ ИБН СИНО И ИХ РОЛЬ В УКРЕПЛЕНИИ ДУХОВНО-ЦЕННОСТНЫХ ОСНОВ СОВРЕМЕННОГО РАЗВИТИЯ ЦИВИЛИЗАЦИИ 199-206

Urinov Xushnudjon Abdulomitovich
TA’LIM VA KASB-HUNAR ISLOHOTLARI GENEZISI: KASBIY FAOLIYAT VA MEHNATGA MUNOSABATNING TARIXIY SHAKLLANISHI 207-220

Азизқулов Акрам Абдурахмонович
ШАРҚШУНОС УИЛЬЯМ ЭРСКИН ТАДҚИҚОТЛАРИДА БОБУРИЙЛАР СУЛОЛАСИ ТАРИХИНИНГ ЁРИТИЛИШИ 221-227

Kenjayev Ulug‘bek Muratovich
BEFARQLIK HAQIDAGI FALSAFIY FIKRLAR RIVOJI 228-232

G‘aybullayeva Laylo Safarboyevna
MAHALLADA YOSHLAR SIYOSIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA IJTIMOIY-FALSAFIY RIVOJLANISH MASALALARI 233-238

Xo‘janova Tamara Jo‘raevna
YOSHLAR MA’NAVIYATIGA TAHDID VA ULARDAN O‘ZINI ONGLI HIMOYA QILISH KO‘NIKMALARI 239-245

Jabborova Saodat Sattorovna
MA’NAVIY SALOHIYATNING IJTIMOIY TARAQQIYOT MANBAI SIFATIDA XUSUSIYATLARI 246-252

Xusanov G‘olib Elmurodovich
O‘ZBEK OILALARINING RIVOJLANISHIDA AXLOQIY TAFAKKUR MASALALARI 253-257

Агзамходжаева Шахноза Саидматмабовна
МУСУЛЬМАНСКОЕ БОГОСЛОВИЕ, СВЯЩЕННЫЙ КОРАН И ТВОРЧЕСТВО НАВОИ В КОНТЕКСТЕ ФИЛОСОФСКОЙ КОМПАРАТИВИСТИКИ 258-265

O’razov Bobir Baxtiyorovich
IJTIMOIY DAVLATNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI: VUJUDGA KELISH SHARTLARI, BELGILARI VA FUNKSIYALARI 266-270

Qunishev Ulug‘bek Ulashevich
NEMIS KLASSIK FALSAFASIDA JAMIYAT RIVOJLANISHIGA TA’SIR ETUVCHI AXLOQIY VA ESTETIK OMILLAR 271-275

Турдибоев Бозор Худойбердиевич
ЦИВИЛИЗАЦИЯЛАР ТАРИХИЙ ЯХЛИТЛИК НАМОЁН БЎЛИШ ШАКЛЛАРИ СИФАТИДА 276-282

Kenjayeva Dilrabo Rominovna
MARKAZIY OSIYO MUTAFAKKIRLARI TA’LIMOTIDA O‘ZLIKNI ANGLASH TUSHUNCHASI VA UNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 283-287

Azamatova Gulrukh Islom qizi
SOCIOCULTURAL ASPECTS IN KARL POPPER'S PHILOSOPHY IN THE CONTEXT OF MODERN EDUCATION 288-293

Тошпулатова Ширин Мухиддиновна
ЭТИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ГРАЖДАНСКОЙ СЛУЖБЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 294-302

Yuldasheva Dilorom Yuldashevna
SCIENTIFIC ATTITUDE TO CONSCIOUSNESS AND ITS INFLUENCE ON THE FIELD OF EDUCATION 303-307

Bekchanov Xudoybergan O‘rinivich, Yusupova Firuza Hajiboy qizi,
Yulliyeva Sohiba Shuhrat qizi
MAKTABGACHA YOSHDAGI KATTA GURUH TARBIYALANUVCHILARDA IJTIMOIY VA KOMMUNIKATIV QOBILYATNING RIVOJLANISHI 308-314

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Ткебучава Ирина Георгиевна
ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ 315-320

Ikromxonova Firuza Ikromovna, Jazira Nursultanqizi
TIPOLOGIK TAHLIL - KOMPOZITSIYA VA JANR (TARIXIY ASARLAR MISOLIDA) 321-327

Ashurova Maftuna Asqar qizi
LINGUACULTURAL PECULIARITIES OF THE CONCEPT "HAPPINESS" IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES 328-334

Mustafayeva Saodat Burxanovna
SALIM ASHUR SHE'RLARIDA LINGVOMADANIY BIRLIKLAR VOSITASIDA VOQELIKNI BADIIY TALQIN ETISH 335-340

Abdulxayeva Nodirabegim Ixtiyorjon qizi
DRAMATIK ASARLARNI TARJIMA QILISHDA LEKSIK-SEMANTIK, LINGVOKULTUROLOGIK MASALALAR 341-346

Xajiyeva Dilfuza Adambayevna
FOLKLOR VOSITALARINING ZAMONAVIY ADABIYOTDAGI O'RNI VA O'RGANILISHI 347-351

Jumanova Sevara Xolmurod qizi
KIYIM KECHAK NOMLARI TILNING BOYISH MANBAI SIFATIDA 352-356

Hojaliyev Ismail Tadjibayevich, Ismailova Sayyora Tolkinovna
MATN NAZARIYASINING SHAKLLANISHI 357-366

Abdullaev Ulmasbek Khairullayevich
LITERARY WORKS AS THE MOST IMPORTANT AND WELL-ACCLAIMED COMPONENTS OF THE CULTURAL HERITAGE OF THE NATION 367-370

Maxmudova Fotima Maqsud qizi
TYPES OF MEDIA TEXT LANGUAGE 371-375

Maxmudova Zuhra Maqsud qizi
BADIIY TARJIMANING TILSHUNOSLIKDAGI AHAMIYATI 376-380

Davronova Zulfiya Boboyevna
UZBEK- FRENCH RELATIONS AS A BINDING PART OF INTERNATIONAL CULTURAL AND HISTORICAL EXPERIENCE 381-386

Hakimova Dilrabo Yo'ldoshovna
TERMINOLOGIYA SOHASINING TARIXI VA DOLZARB MUAMMOLARI XUSUSIDA 387-392

Мадрахимов Тулибай Абдукаримович
СЎЗЛАШУВ НУТҚИНИНГ ТИЛ ФУНКЦИОНАЛ ВАРИАНТЛАРИ ОРАСИДА ТУТГАН ЎРНИ 393-395

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

Ergashev Ikrom Abdurasulovich
SOLIQ INTIZOMINI BUZISH BILAN BOG'LIQ HUQUQBUZARLIKLAR UCHUN JAVOBGARLIKNING AYRIM JIHATLARINING ILMIY-NAZARIY TAHLILI 396-402

Куатбек Гулнар Куатбековна
ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ТРАНСПАРЕНТНОСТИ ПРЕДСТАВИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ МЕСТНОЙ ВЛАСТИ 403-409

Jurayev Dilmurot Mukhtarovich
ANALYSIS OF THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN ON ALTERNATIVE RESOLUTION OF DISPUTES ARISING FROM ADMINISTRATIVE AND PUBLIC LEGAL RELATIONS 410-415

Mirakhmedova Fazilat Khokim kizi
CRIMES OF MANUFACTURING AND SELLING PHARMACEUTICALS IN A WAY TO DANGER THE LIVES AND HEALTH OF INDIVIDUALS (Evaluation of Türkiye and Uzbekistan legal system) 416-428

Касимов Нодиржон Содикжонович
ҚАСДДАН ОДАМ ЎЛДИРИШ ЖИНОЯТЛАРИНИНГ УМУМИЙ ВИКТИМОЛОГИК ПРОФИЛАКТИКАСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ 429-438

Кутыбаева Елизавета Дуйсенбаевна, Есенбаев Джанибек Таирович
ЭКОЛОГИК ТУСДАГИ ФАВҚУЛОДДА ВАЗИЯТЛАРДАН МУҲОФАЗА ҚИЛИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ 439-445

Джалилов Сардор Шавкатович
ҲУҚУҚ МАНБАЛАРИ ВА НОГИРОНЛИГИ БЎЛГАН ШАХСЛАРНИНГ ҲУҚУҚЛАРИНИ КОДИФИКАЦИЯ ҚИЛИШ ЖАРАЁНИ 446-453

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Mirzayev Qodir Toirovich
ZAMONAVIY XOR SAN'ATI TA'LIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 454-458

Васильченко Ольга Анатольевна
ИСТОРИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОГО ИСКУССТВА В УЗБЕКИСТАНЕ 459-463

Эрназаров Алишер Эргашевич, Бекмурадов Зариф Хуррамович
ЎҚУВ МАШҒУЛОТЛАРИНИНГ МОДУЛЛИ ВА ЛОЙИҲАЛАШТИРИЛГАН ТУРЛАРИ ҲАМДА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ 464-470

Mattiyeva Feruza Begmatdulobovna
TARJIMONLIK MALAKASINI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLINGVISTIK VA DIDAKTIK XUSUSIYATLARI 471-477

Jurayev Bobomurod Tojiyevich
ABU ALI IBN SINO QARASHLARIDA TA’LIM-TARBIYA MASALALARI 478-482

Umurova Ma’rifat Yoshiyevna
XALQ QO’SHIQLARI VATANPARVARLIK TUYG'USINI RIVOJLANTIRISH VOSITASI SIFATIDA 483-486

Raxmanova Dildora Abdulxamid qizi
INGLIZ TILIDA AKADEMIK YOZUV TUSHUNCHASI VA UNING TALABALAR ILMIY FAOILIYATIDAGI AHAMIYATI 487-492

Rajabiy Aziz Xasanovich
VOKAL ARTISTI FAOLIYATIDA SAHNA MAHORATINING O'RNI 493-497

Omanov Rashid Sherqobilovich
O‘QUVCHILARDA EKOLOGIK TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISH JARAYONLARINI TO‘G‘RI TASHKIL ETISH 498-501

Салимов Акром Хайитович
БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРДА ОИЛА, МАҲАЛЛА ВА МАКТАБ ҲАМКОРЛИГИНИ АМАЛГА ОШИРИШНИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ 502-507

Mamatmurodov Sharofjon Khudoyarovich
TA’LIM SIFATINI OSHIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING O‘RNI 508-514

Ли Екатерина Владимировна
СИНЕРГЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ИННОВАЦИЙ И ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ 515-523

Ахмедова Нафиса Исаходжаевна, Азаматов Абдулло Исахўжа ўғли, Лутфуллина Румия Анваровна
ЁШ ТЕННИСЧИЛАРНИНГ ЖИСМОНИЙ ТАЙЁРГАРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ҲАРАКАТЛИ ЎЙИНЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ 524-533

Очилова Мехрибон Суратовна, Хамроева Feруза Асроровна
АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПЛАТФОРМ И ИХ КЛАССИФИКАЦИЯ 534-541

Amonov Mirjon Namozovich
IJTIMOIY PEDAGOGIK FAOLIYAT VA UNING ASOSIY FUNKSIYALARI 542-547

Sharipov Habibullo Abduqahhorovich
TALABALARNING IJODKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA MUSTAQIL TA’LIMNING O’RNI VA AHAMIYATI 548-552

Yaxiyaxonova Muxiba Maxmudjonovna
RAQAMLI TA’LIM MUHITIDA BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARINING IT SAVODXONLIGINI OSHIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH 553-560

Xakimova Gulshan Abduxalilovna
JISMONIY TARBIYA VOSITALARI ORQALI YOSH BOLALARNI SIFATLARINI TARBIYALASH 561-565

Nazarov Rustam Irkinovich
TECHNOLOGY FOR DEVELOPING COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS IN HIGHER TECHNICAL EDUCATION FIELDS (IN THE EXAMPLE OF ENGLISH LANGUAGE) 566-570

Muqimova Fotima Abduqaxor qizi, Muqimova Zuxra Abduqahor qizi
CHIZMACHILIK DARSLARIDA O‘QUVCHILARNING GRAFIK SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISHDA O‘YINLI TEXNOLOGIYALADAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI 571-576

Sulaymanova Dildora Nazarovna, Giyasova Shaxnoza Abdurafikovna
BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING KREATIV TAFAKKURINI LOYIHAGA ASOSLANGAN O‘QITISH VOSITASIDA RIVOJLANTIRISH MODELI 577-585

Usmonova Matluba Nosirovna
O‘QUVCHILARDA MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLARNI TARBIYALASH METODIKASINING KREATIV PEDAGOGIK YONDASHUVI 586-590

Ustaev Abdurazzoq Qurbonovich
MILLIY KURASH SPORT TURINING FUNKSIYALARI VA MAQSADGA ERISHISHDAGI VOSITALARI 591-596

Shoimqulova Nigina Xolmurodovna, Yadigarova Sitora Bahromovna
ADDRESSING CHALLENGES IN TEACHING ENGLISH IN CENTRAL ASIAN COUNTRIES: A SCHOLARLY EXAMINATION 597-603

Yeshanov Marat Urazaliyevich
INGLIZ TILINI O’QITISHDA BO’LAJAK CHET TILI O’QITUVCHILARINING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA PRAGMATIKANING AHAMIYATI LANGUAGE) 604-616

Tursunova Shahnoza Bekchanovna
JAMOATCHILIK FIKRINI SHAKLLANTIRISHDA JAMOATCHILIK BILAN ALOQALARNING O'RNATISH 617-622

Atoyeva Gulshoda Rabimovna
OILADAGI ZO'RAVONLIKNING O'SMIR XULQIGA PSIXOLOGIK TA'SIRI 623-628

Musinova Ruxshona Yunusovna, Qurbonova Aziza Davlat qizi
JABRLANUVCHI SINDROMI, UNING ASOSIY SABABLARI VA BELGILARI 629-635

Jamolova Mokhigul Bakhtiorovna
METHODS OF DEVELOPING THE CRITICAL THINKING ABILITY OF PRIMARY CLASS STUDENTS THROUGH FAIRY TALES 636-641

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари. -№ 3 (4) - 2024
ISSN: 2181-1342 (Online)
https://scienceproblems.uz

Atoyeva Gulshoda Rabimovna
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti
Psixologiya kafedrasi dotsenti

OILADAGI ZO'RAVONLIKNING O'SMIR XULQIGA PSIXOLOGIK TA'SIRI

Annotasiya. Maqolada o'smir xulq-atvoriga oilaviy omillar, xususan, oilaviy zo'ravonlikning ta'sir etuvchi omili tadqiq etilgan. Oilaviy zo'ravonlik turlari, ko'rinishlari, sabablari psixologik tahlil etilgan. Ularni bartaraf etish yo'llari ishlab chilgan.
Kalit so'zlar: oilaviy zo'ravonlik, ota-ona, o'smir, ruhiy zo'ravonlik, jismoniy zo'ravonlik, konfliktlar, maktab muhiti.

Atoeva Gulshoda Rabimovna,
Samarkand State University named after Sharof Rashidov
Associate Professor of the Department of Psychology

PSYCHOLOGICAL IMPACTS OF FAMILY VIOLENCE ON THE BEHAVIOR OF ADOLESCENTS

Abstract. The article examines the influence of family factors on the behavior of adolescents, in particular, family violence. The types, manifestations, and causes of domestic violence are analyzed psychologically. Ways to eliminate them have been developed.
Key words: domestic violence, parent, teenager, mental violence, physical violence, conflicts, school environment.

Атоева Гульшода Рабимовна,
Самаркандский государственный университет
имени Шарофа Рашидова, доцент кафедры психологии

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ВОЗДЕЙСТВИЯ СЕМЕЙНОГО НАСИЛИЯ НА ПОВЕДЕНИЕ ПОДРОСТКОВ

Аннотация. В статье рассматривается влияние семейных факторов на поведение подростков, в частности, семейного насилия. Психологически анализируются виды, проявления, причины семейного насилия. Разработаны пути их устранения.
Ключевые слова: насилие в семье, родитель, подросток, психическое насилие, физическое насилие, конфликты, школьная среда.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI1Y2024N89

"Oila men uchun muqaddas. Muqaddasligi shuki, avvalambor qayerda ishlashdan qat'iy nazar, kim boʻlishdan qat'iy nazar agar oilada tarbiya, oilada muhit, oilada halollik, munosabat, tarbiyaga alohida e'tibor bermasa, hech qachon natija boʻlmaydi", — deb ta'kidlab oʻtadi prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev, oʻz nutqida. [1-8]

Kelajak avlod haqida qaygʻurish, sogʻlom barkamol naslni tarbiyalab yetishtirishga intilish bizning milliy xususiyatlarimizdir. Bola tugʻilgan kunidan boshlab oila muhitida yashaydi. Oilaga xos an’analar, qadriyatlar, urf — odatlar bola zuvalasini shakllantiradi.

Respublikamiz ijtimoiy hayotida oilaga, onalik va bolalik himoyasiga bagʻishlangan farmon, qaror, tavsiyanomalar katta voqea, bayramga aylandi, qizgʻin kutib olindi.

Oʻzbekistonda yangi, demokratik oilani vujudga keltirish borasidagi muvaffaqiyatlari shak-shubhasizdir. Lekin yangi oilani vujudga keltirish oddiy ish emas. Keyingi yillarda er-xotinning ajralish hollari kamaygan boʻlsa-da bu hali kattagina miqdorni tashkil etadi. Nototuv oilalar hali ham anchagina bor. Ana shularning hammasi avvalo bolalar tarbiyasiga, shuningdek erkaklar bilan ayolning ma’naviy holatiga ularning mehnat va ijtimoiy faolligiga salbiy ta’sir koʻrsatadi. Jamiyat albatta , bunday hodisalarga befarq qarab turolmaydi. Mustahkam oila — uning eng muhim negizlaridan biridir. [3-4-15]

Barkamol inson haqida, uning mehnati va turmushi, ma’naviy taraqqiyoti haqida gʻamxoʻrlik jumhuriyatimizning asosiy maqsadidir. Kishi xislatlari uning mehnatga, ma’naviy, gʻoyaviy va madaniy boyliklarga munosabatining asoslari oilada shakllanadi. Jamiyat mustahkam, ma’naviy va axloqiy jihatdan sogʻlom oila boʻlishidan manfaatdor. Shu sababli jumhuriyatimiz oilani mustahkamlashni, bolalar tarbiyasi, shuningdek ijtimoiy turmush sharoitlarini yaxshilashda yordam berishni davlat ahamiyatiga molik ish deb biladi.

Oilaviy munosabatlar – sof “shaxsiy munosabatlar” emas oila va oilaviy munosabatlar davlat va jamiyat taraqqiyotiga, ularning ma’naviy boyligiga bevosita dahldordir. Shuning uchun oila va oilaviy munosabatlar gʻoyat muhim ijtimoiy normalar-huquqiy normalar bilan tartibga solingan.[3-7b]

Oiladagi zoʻravonlik juda keng mavzu boʻlib, unga yuzlab tadqiqotlar bagʻishlangan. Koʻpincha bu bolalar va ayollarga ta’sir qiladi. Tadqiqotlarga koʻra, bu jamiyatning bunday birligi a’zolari oʻrtasidagi chegaralar xiralashgan oilalar uchun xosdir. Aksariyat hollarda oilaviy zoʻravonlik jismoniy va ogʻzaki, ma’naviy, jinsiy zoʻravonlikning takrorlanuvchi sikli sifatida tushuniladi, uning maqsadi nazorat qilish, qoʻrquv uygʻotish, qoʻrqitishdir.

Oila inson kamol topadigan. Oʻzligini anglaydigan aziz –ostona beshikdir.

Oilaning mohiyati bolalarni dunyoga keltirish va tarbiyalashdir, lekin kattalar oʻz tarbiyasida bolalarni yaxshi odatlarga taqlid qilish va yomon odatlarga ergashmaslikka majbur eta olmaydilar. [2] Ayniqsa balogʻatga yetmagan bola yoqimsiz qiliqlarga tezroq odatlanadi, chunki uni taqiqlangan narsa koʻproq qiziqtiradi.Bunday hollarda odatda bolalarga ogʻzaki pand nasihat qilinadigan va amalda esa salbiy xatti-harakatlarga yoʻl qoʻyiladigan oilalarda tez-tez uchraydi. Bola oilada oʻsib ulgʻayar ekan, oʻzi bevosita qatnashayotgan munosabatlarnigina emas, balki kattalarning oʻzaro munosabatlari va bir-birlariga muomalalarini ham koʻrib, kuzatib boradi va uning, ayniqsa

oʻsmirlik yoshida oʻz fikr mulohazalari tarkib topadi. Oʻsmirlarning ijtimoiy turmushi ular organizmidagi jadal fiziologik oʻzgarishlar davrida murakkablashadi.

Bugungi kunda zoʻravonlik harakatlari uchun hech qanday asosiy shartlar mavjud emas, biroq insonga ta’sir qiluvchi va unga salbiy ta’sir koʻrsatadigan muayyan psixologik va ijtimoiy omillar mavjud.

Bunga quyidagilar kiradi:

Bu salbiy ta’sirning bir nechta turlari zoʻravonlikning bir nechasini birlashtiradi: jismoniy, hissiy, jinsiy, bolalarga qarshi zoʻravonlik. Ushbu ta’sir oila a’zolaridan biri yoki

sheriklarining biriga muntazam ravishda zarar etkazishi mumkin. Statistikaga koʻra, jamiyatning eng zaif aʼzolari — bolalar, ayollar va qariyalar — oiladagi zoʻravonliklardan koʻproq azob chekishadi. [5-118b]

Yusuf Xos Xojib “Kimning odobi yaxshi va axloqi toʻgʻri boʻlsa, u kishi oʻz maqsadiga yetadi va baxt unga kulib boqadi”, yaxshi axloq — jamiyatning, yaxshiliklarning zaminidir”, degan. “Halol, haqgoʻy, axloq — odobli kishi har qanday qimmatbaho narsadan ham qimmatliroqdir”, — degan. (“Qutadgʻu — bilik” asari)

Bolalikda guvoh boʻlingan ota-ona oilasidagi nizolar dasturiy koʻrinishda shaxsning er-xotin munosabatlariga oʻtishi va uning oʻz navbatida farzandlariga “Meros” berilishi kuzatiladi.

Oiladagi zoʻravonlik uni boshda kechiradigan kishilarning koʻpchiligi uchun ogʻir zarbadir. Kuzatuvlarning koʻrsatishicha, oʻz xotinlari, bolalariga nisbatan zoʻravonlik harakatlarini sodir qiladigan erkaklar, odatda, shunday taʼriflanadi:

- Patologik rashkchi
- Ikkiyuzlama shaxsga aylangan
- Alkogol ichimliklar, giyohvand moddalar isteʼmol qiladigan
- Oʻz-oʻziga yuqori baho beradigan bunday feʼl-atvori ogʻir oqibatlarga olib kelishini oʻylamaydiganlardir.

Hadeb takrorlanadigan zoʻravonlik jiddiy ruhiy azoblar, tushkunlik, qoʻrquv hislarini keltirib chiqaradi, baʼzan esa, oʻz joniga qasd qilishgacha boʻlgan dahshatli oqibatlarga olib keladi. Oiladagi zoʻravonlik nafaqat bunday harakatlar obyekti boʻlgan ayolga katta zarar yetkazadi, balki barcha oila aʼzolari, va ayniqsa farzandlarning ham zoʻravonlik azobini tortishga sabab boʻladi. [5-112] Koʻpchilik bolalar ayniqsa oʻsmirlar oʻz uylaridagi zoʻravonlikning guvohi boʻlgach qattiq iztirobga tushadilar.

Ular azoblanayotgan oʻz onasi uchun qaygʻurish, isnod, qoʻrquv, gʻam-alam, gʻazab olovida yonib-kuyishadi. Bunday muhitda yashaydigan bolalar, oʻsmirlar tengqurlaridan ajralib turadilar.

Ular serzarda, tajovuzkor yoki aksincha passiv sust, maʼyus asabiy va qoʻrqoq boʻlib oʻsadilar. Ular jamoatchilik orasida xunuk feʼl-atvor namoyon qiladilar, nizolarni hal etish yoʻllarini topishga qiynalishadi. Odamlarga ayniqsa katta yoshdagilarga ishonchni yoʻqotadi. Eng xatarlisi shuki, ayrim oʻsmirlar zoʻravonlikni eng toʻgʻri yoʻl deb qabul qilishadi va oʻz maqsadlariga erishish uchun faqat shu usulni tanlashadi. Oʻz-oʻzini yupatish uchun ayrim oʻsmirlar goho uylaridan qochib ketishadi, oʻqishni tashlashadi, “koʻcha bolalariga qoʻshilishadi, chekish, ichish, giyohvand moddalarni isteʼmol qilishga oʻtadiki bu shaxsning tanazzulga yuz tutishga olib keladi. Bularning hammasi ehtimol jinoyat koʻchasiga olib ketadi. ”

Salbiy his-tuygʻularni odamlar boshqa odamlarga nisbatan turli yoʻllar bilan ifodalaydi. Kimdir orqasidan kimdir haqida shunchaki yomon gapiradi, kimdir esa qattiqroq va yoqimsizroq taʼsir qilish usulini — psixologik zoʻravonlikni tanlaydi. Statistik maʼlumotlar shuni koʻrsatadiki, qurbon koʻpincha kattalar emas, balki boladir. Voyaga yetmaganlar maktabda, koʻchada, uyda psixologik zoʻravonlikka duchor boʻlishadi. Bu juda jiddiy muammo.

Hech qanday narsa bolalarga namuna kuchidek taʼsir koʻrsata olmaydi. Namuna taqlid uchun asosiy manba rolini oʻynaydi. Shaxsiy namuna esa tarbiya olish sifatida oʻsib kelayotgan yosh avlodning ongi va xulqiga taʼsir koʻrsatuvchi katta yoshdagi kishilarning xatti-harakatlari va boshqa faoliyatlari yigʻindisidir. Kattalarning namuna sifatidagi tarbiyaviy taʼsiri shuning uchun ham muhimki, ular aynan bolalar va oʻsmirlarning taqlidi uchun jonli manbadir.

Hadislarda “Moʻmin kishi oʻzining yaxshi xulqi bilan kechasi qoim (ibodat bilan bedor) va kunduzi soim (roʻzador) darajasiga erishadi”, “Sizlarning yaxshilaringiz — xushxulq shirin suhbatlaringizdir. Yomonlaringiz esa ogʻzini toʻldirib, yomon odatli, ezmalik ila koʻp gapiruvchilaringizdir”, “Moʻmin odamlarning afzali — yaxshi xulqlisidir”, “Hayo — imondandir”, “Barcha balo — tildandir” va hokazo deyilgan. Biz sogʻlom avlodni tarbiyalab, voyaga yetkazishimiz kerak, — deb ta’kidlaydi Karimov, — sogʻlom kishi deganda faqat jismoniy sogʻliqni emas, balki sharqona axloq-odob va umumbashariy gʻoyalar kamol topgan insonni tushunamiz”. [4-5b]

A.Navoiy “Mahbub-ul-qulub” asarida: “Vafosizda hayo yoʻq, hayosizda vafo yoʻq. Har kimda bu ikki yoʻq — iymon yoʻq va har kimda iymon yoʻq — andan odamiylik qilmak imkoni yoʻq”. Ya’ni iymonsiz — odam emas”. [3- 12].

Oilaviy tarbiya deganda ota-onalarning oʻz hayotlari, turmush tarzlari asosida bola shaxsida dunyoqarash asoslari, siyosiy, axloqiy, estetik va boshqa ijtimoiy omillarni shakllantirish maqsadida muntazam, izchil, gʻoyaviy va ma’naviy ta’sir koʻrsatish jarayoni tushuniladi. Oynai jahon orqali muntazam olib borilayotgan “Oila” turkumidagi koʻrsatuvlar, “Bolalar uchun eshittirishlar”, nihoyat, “Otalar soʻzi -aqlning koʻzi” kabi suhbat va ma’ruzalar yangi barkamol insonni tarbiyalash masalalariga qaratilgan.

Shuningdek “Oila va jamiyat”, “Zarafshon”, “Xalq soʻzi” gazetalari va viloyat gazetalarida chop etilayotgan oila va oilaviy munosabatlar, oilada bolalar tarbiyasiga doir maqolalar, xabarlar ham oila haqida, uning oʻziga xos xususiyatlari mustahkamlanishi, har tomonlama voyaga yetgan barkamol insonni tarbiyalab yetishtirishni oʻzlariga maqsad qilib qoʻymoqdalar.

Oila ma’naviyati qancha yuksak boʻlsa, farzandlar kamoli shunchalar yetuk boʻladi. Oilada farzandlarimizni tarbiyalashda va axloqiy shakllantirishda milliy an’analar, qadriyatlardan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Yosh avlodni tarbiyasida bugungi kunda bu qadriyatlar, an’analar oʻzining barcha qirralarini koʻrsatib yangi ijtimoiy munosabatlarning shakllanishida ijobiy ta’sir koʻrsatmoqda. Bolalarni milliy an’analar ruhida tarbiyalash uchun oila, maktab va mahallalar birgalikda bosqichma bosqich amalga oshirsa maqsadga muvofiq boʻlardi.

-Oilada bolalarni milliy an’analar asosida tarbiyalashda oila va jamoatchilik faoliyatlarini muvofiqlashtirilsa.

-Oilada bolalar va oʻsmirlarni tarbiyalashda xarakter xususiyatlarini hisobga olishsa.

-Oilada ota-onaning pedagogik –psixologik bilimlarini oshirilsa.

-Mahalla psixologlari ota-onalar uchun psixotreninglar tashkil etishsa.

-Bolalar va oʻsmirlarda ma’naviy-axloqiy ongni shakllantirish chora tadbirlari ishlab chiqilsa.

-Ularda ma’naviy-axloqiy his-tuygʻularni tarbiyalash va rivojlantirilsa.

-Oʻsmir yoshlarda ma’naviy-axloqiy xulq-atvor koʻnikma va odatlarini tarkib toptirish.

Oilada osoyishta, moʻtadil havo boʻlsa, barcha a’zolar erkinligi, huquqlari hurmat qilingan joydagina ayol ham, bolalar ham yayrab — yashnaydi, kamol topadi, oʻzini kuchli sezadi, qobiliyatini toʻla namoyon etadi. [7 -5/6]

Mustaqil Vatanamizning sharqona udumlariga, xalqimiz tarixiy tajribalariga asoslangan Konstitutsiyamiz ”Oila” kodeksining xalq muhokamasiga tashlanganidir. Bu kodeks oilalar hayotiga munavvarlik, mas’udlik olib kiradi, har bir Oʻzbekiston fuqarosiga otalik, onalik

burchining muqaddasligini, oila biz qurayotgan Vatanning poydevori, chinakam tamal toshi ekanligining yana bir isbotidir. [1-23]

Mahalliy tadqiqotlar, xorijiy va xalqaro huquqiy tajribani hisobga olgan holda, birinchi navbatda, Qonunchilik tartibida quyidagi masalalarni hal qilish kerak:

- oilaviy sudlarni tashkil etish toʻgʻrisida

oila ichidagi jinoyatlar, voyaga etmaganlar tomonidan sodir etilgan jinoyatlar va barcha oilaviy va oilaviy munosabatlar bilan bogʻliq fuqarolik ishlari boʻyicha jinoiy ishlarni koʻrib chiqish [9];

-oilaviy sudlari tomonidan oila a'zolari oʻrtasidagi nizolarni jinoiy javobgarlikka alternativa sifatida hal qilish uchun qoʻllaniladigan vositachilikni joriy etish toʻgʻrisida;

- oila ichida kaltaklash va sogʻligʻiga ozgina zarar yetkazganlik uchun jarima tarzida maʼmuriy jazo belgilash va oilaviy zoʻravonlik takrorlanganda

qo'llaniladigan hibsga olish toʻgʻrisida;

-jinoyat sodir etgan shaxs bilan oilaviy aloqada boʻlgan shaxs o'rtasida mavjud boʻlgan koʻrsatkichni kiritish yoʻli bilan jinoyatlar statistikasi davlat tizimini takomillashtirish toʻgʻrisida. [2-16.]

Shunday qilib, oiladagi zoʻravonlik, uning ichidagi psixologik noqulaylik voyaga yetmaganlarning uysizligi va natijada oʻspirin jinoyatlarining koʻpayishining asosiy sabablari hisoblanadi.

Davlatda tegishli ijtimoiy siyosat amalga oshirilgunga qadar, oila institutini sogʻlomlashtirish choralari koʻrilgunga qadar, uysizlik darajasi va oʻsmirlar muhitini kriminallashtirish darajasi juda yuqori koʻrsatkichlar bilan tavsiflanadi. Oilaviy nizolarning sabablarini aniqlashda, bugungi kunda ayollarning ishda va uyda bandligi, dam olish va bolalarni tarbiyalash uchun boʻsh vaqt yetishmasligi bilan bogʻliq boʻlgan salbiy vaziyatlarni har qachongidan ham koʻproq hisobga olish kerak.

Shuning uchun ayollarning katta qismi oilaviy hayotda va kundalik hayotda jiddiy mojarolar va janjallardan qochish mumkin emas deb hisoblashadi. Kriminologik tadqiqotlar shuni koʻrsatdiki, ayollar koʻplab ijtimoiy rollarni bajarishda yuzaga keladigan qarama-qarshiliklar nafaqat ayollarning oʻzlari, balki ular bilan bogʻliq boʻlgan odamlar, shu jumladan ular tarbiyalagan bolalarning ziddiyatli xatti-harakatlarini ham aniqlaydi. Bunday sharoitda, tushunarli sabablarga koʻra, nafaqat oilada yuzaga keladigan va birinchi navbatda bolalarning hayoti va sogʻligʻiga tahdid soladigan nizolarni zoʻravonlik bilan hal qilish ehtimoli, balki zamonaviy jamiyat va davlatining barcha sohalarini qamrab olgan hodisa sifatida jinoiy zoʻravonlikning oʻzi ham oʻsib bormoqda.[7 №3]

Xulosa oilaviy zoʻravonlik oqibatlariga ijtimoiy, ruhiy, hissiy, xulq-atvorga ajratish mumkin. Sotsial munosabatlarga kirisha olmaslik, istamaslik, xotiraning buzilishi, aqlsizlik. Ishonchsizlik, oʻzini nazorat qilolmaslik, atrofdagilardan uyalish hissi. Oʻz joniga qasd qilish, giyohvandlik, ichkilikka berilish, nomussizlik, befarqlik kabilar kiradi. [9-205]

Shunga asosan, oila manfaatlarini taʼminlash borasida amalga oshiriladigan tadbirlar toʻgʻrisida davlat dasturi ishlab chiqildi.

Oʻzbekiston Respublikasi xotin-qizlar qoʻmitasi huzurida Oʻzbekiston Respublikasi "Oila"ilmiy-amaliy markazi tashkil etilishi bejiz emas. Oilaviy hayot masalalarini huquqiy tartibga solishga bagʻishlangan Oʻzbekiston Respublikasining oila kodeksi qabul qilingan. Baxtli oilalar tufayli baxtli jamoa vujudga keladi. Chunki baxtli ota-onalar baxtli bolalarni

ulgʻaytiradilar. Bir biriga mehr qoʻygan ota-onalarning farzandlari ham bir-birlariga mehr qoʻyadilar.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Mirziyoyev Sh.M. "Olila va baxt haqida". 2018 y, 24 iyun, "Media Siyosat".
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ijtimoiy reabilitatsiya qilish va moslashtirish, shuningdek, oilaviy-maishiy zo'rlik ishlatishning oldini olish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi 02.07.2018 yildagi PQ-3827-sonli Qarori// URL: http://www.lex.uz.
3. Алқаров И.Ш., Маматқулова Р., Норқулов Х.Д. Шахс ва оила тарбиясининг педагогикаси. Тошкент, "Фан ва технологиялар" нашриёти, 2009. 4-15 б.
4. Axloq -odobga oid hadis namunalari. Tosh."Fan"nashriyoti, 1990y
5. M.Sultonova Ayollarga nisbatan zo'ravonlik muammosining nazariy -psixologik jihatlari.O'zMU xabarnomasi.2021y.
6. Egamberdiyeva N., Abdusamatov X., Majidova D. Oilalar barqarorligiga mehnat migratsiyasining ta'siri. – Toshkent, 2023.
7. Inomova.O."Oila tarbiyasida milliy xususiyatlarni hisobga olish".//"Xalq ta'limi". №3. Toshkent, 2004.
8. Uzoqov X., G'oziyev E., Tojiyev A. "Oila etikasi va psixologiyasi". – Toshkent, 1992.
9. Liseva.A.V "Nasiliye v semye". Ucheb. Posob. Dalnevostok.Un-ta. 2001g

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V4I3Y2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 3 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).